

A capsaicin nyomában...

Egy szenzáció margójára

I.

A hónap elején néhány pesti lap újdonságként közölte, hogy »Szegeden három fiatal vegyész, Tábit Jenő vegyészniező irányításával, hosszas kísérletezések után megoldotta a csipős fűszerpaprika hatóanyagának, a capsaicinnek nagyüzemi gyártását«.

Ez a híradás Szegeden vegyes fogadtatásra talált. Csupán annyiról van szó ugyanis, hogy a szegedi földművelésszövetkezet három fiatal vegyésze, a szegedi capsaicin-kutatás korábbi eredményeinek ismeretében, biztos, kipróbált csapáson indult el és valóban üzemszerűen gyártja a capsaicint. Felfedezésről és hosszasan tartó kísérletezésről azonban aligha beszélhetünk — tekintve, hogy ebben évekkel megelőzte őket a Délalföldi Mezőgazdasági Kísérleti Intézet, amelynek jó ideig Tábit Jenő is munkatársa volt.

A szenzáció tehát lényegesen korábbi eredetű és egészen más forrásból ered.

A cikk mindenesetre alkalmas volt arra, hogy felhívja figyelmünket a capsaicin-kutatásra, s így elinduljunk a capsaicin nyomában.

Új kivonási módszer

Dr. Benedek László, a mezőgazdasági tudományok kandidátusa, és munkatársa, Tasnádi Józsefné 1954-ben kezdett munkához annak érdekében, hogy az ismert capsaicin kivonási módszerek helyett egyszerű, gyors és kevésbé költséges eljárást találjanak, amely üzemi célokra is alkalmas. A Mezőgazdasági Kísérleti Intézet laboratóriumában fáradságos kutatómunkával sikerült is célt érniük.

A kutatás eredményeiről elkészült a zárójelentés, amely tartalmazta a kiválasztás legolcsóbb és legrávidebb módszerét. A jelentést a Földművelésügyi Minisztériumhoz terjesztették fel, azzal a szándékkal, hogy ha idősebb lesz a capsaicin üzemszerű előállítása, erre támaszkodva megindulhasson a munka.

Hosszú ideig az intézet fedezte a tudomány szükségleteit. A tudományos intézeteket Szegedről el tudták látni capsaicinnel, hiszen egy gramm egy-egy kutatónak esetleg évekig elegendő kísérletezési célra, mert csak nagyfokú hígítással alkalmazták.

Az üzemszerű gyártás a kísérleti intézetnek nem feladata, soha nem is kívánt azzal foglalkozni.

Egyelőre csak a tudomány...

A kristályos capsaicin rendkívül drága, még akkor is, ha üzemi módon, iparszerűen állítják elő, éppen ezért manapság még csak tudományos célokra használják. Különösen az orvostudomány és a gyógyszerészet érdeklődik iránta. Alkalmazása nem általános — helyette inkább a nagy capsaicintartalmú készítmények jutnak előnyhöz, amilyenek a különböző paprikaolajok. Közismert magyar exportcikk az »Oleo-resina Capsici« és a »Tinctura Capsici«. Mindkettő a szegedi csipős paprika ezetéből készül a »Kompozíció« illóolajgyárból, Budapesten. Ezek az olajok fűszerezési célra is alkalmasak.

A jövő azonban mégis a kristályos capsaicin. A szegedi intézet számos hazai és külföldi tudóst látott el kristályos capsaicinnel, éppen annak a reményében, hogy a kutatómunkának gyakorlati hatása lesz majd a kristályos capsaicin üzemi előállítására. Ez a körülmény pedig ismét lendületet adna a szegedi csipős fűszerpaprikatermesztésnek.

Szegeden többek között dr. Jancsó Miklós akadémikus is az intézethez fordult, kristályos capsaicint kérve. Ezzel a hatóanyaggal folytatott kísérleteinek eredményeiről be is számolt a világ tudományos közleményének »Speicherung« című könyvében, majd könyve megjelenése után a következő köszönő levelet küldte dr. Benedek Lászlónak: »Engedje meg, hogy ezúton fejezzem ki hálás köszönetemet azért a segítségért, amelyet a kutatásaimhoz szükséges kristályos capsaicin rendelkezésemre bocsátásával nyújtott. A nemrég megjelent »Speicherung« c. könyvem nyomán, amelyben közöltem ezekről a vegyületekkel végzett kísérleteimet, igen nagy érdeklődés támadt külföldön is a kristályos capsaicin iránt, mely anyag alkalmasnak látszik arra, hogy segítségével számos, eddig még nem tisztázott farmakológiai és fiziológiai kérdést eldöntsenek«.

Jancsó professzor könyve nagy propagandát jelentett a kristályos capsaicinnek, s nyomában megjelenése után levelek érkeztek a világ minden tájáról a Gyógyszerintézetbe és a Délalföldi Mezőgazdasági Kísérleti Intézetbe. Ivan Pavlov professzor Micsurinszkból kristályos capsaicint és annak mennyiségét meghatározására szolgáló vizsgálati módszer megküldését is kérte — amit szintén itt Szegeden, a szóbanforgó kutatók dolgoztak ki. Okayamából H. Yamasaki japán orvosprofesszor, aki ugyancsak Jancsó professzor kutatási irányát követi — szintén kért és kapott kristályos capsaicint. Bulgáriából a neves Daskaloff, Lengyelországból Borkowski professzor köszönte meg az intézet támogatását, amit a módszer leírása vagy a kért hatóanyag megküldése jelentett számukra.

Magyar kutatók az élen

A paprikakutatás mindenkor magyar kutató terület volt, s eredmények tekintetében tudósaink élen jártak. Szeged különösen előkelő helyet foglalt el ezen a ranglistán. Erthető tehát, hogy Jancsó professzor világszerte feltűnést keltő munkája a magyar s különösen a szegedi kutatók figyelmét is ráterelte a capsaicin-kutatás jelentőségére, s utána ismét szegedi kutatók értek el kiemelkedő eredményt a capsaicin alkalmazása terén. Porszász János és társai munkáját — mint kiemelkedő kutató eredményt — a Magyar Tudományos Akadémia is méltatta 1957. évi elnökségi beszámolójában — körülbelül így: A központi idegrendszer vizsgálata során, a gátlás és a magatartás kutatása terén jelentős, elvi fontosságú eredményeket értek el a kristályos capsaicin igénybevételeivel.

A kutatók az eredményeikről beszámoló publikáció-

ban megemlékeztek az intézet segítségéről is, — tekintve, hogy a capsaicint innen kapták.

Mire használják a capsaicint?

A capsaicinnek már ma is vannak alkalmazási területei, de egyelőre a nagy capsaicin-tartalmú paprikaolaj formájában. Az angol hivatalos gyógyszerkönyv például többféle capsaicin tartalmú gyógyszert ismeret, amelyek között flastrom és kenőcs is szerepel. A mi gyógyszerkönyvünkben hiányoznak a capsaicines medicina, ezért gyógyszeriparunk nem is gyárt ilyeneket. Néhány esetben azonban eddig is sikerrel alkalmazták kísérletként. Fagyási sebek gyors gyógyítására például kitűnően alkalmas a capsaicines kenőcs — itt később az intézetben — s a Szegedi Bőrgyógyászati klinikán is sikerrel alkalmazták. Tasnádi Józsefné a maga készíttette kenőccsel több kísérletező budapesti orvost is ellát. Használják reumatikus fájdalmak enyhítésére is. Régi adatok szerint a capsaicin gyógyszeres alkalmazása számos betegség esetében hatásos.

Új, capsaicin-dús paprikatorzs

Ezek után várható a capsaicin-kutatás további fellendülése és az alkalmazási skála kiszélesedése. Már erre az eshetőségre is felkészült a kísérleti intézet. A kiválasztó módszer kikísérletezésén túl olyan paprikatorzsot tenyésztettek ki, amely minden eddig ismert paprikafajtánál több capsaicint hordoz ereztében — ide érve az eddig ilyen szempontból legmegbecsültebb exotikus fajtákat is, amilyen a cseresznyepaprika és a csilik.

Ez az új törzs sokkal töményebben tartalmaz capsaicint, s ez ismét nagy lépést jelent ahhoz, hogy olcsóbb, feldolgozásra alkalmasabb nyersanyagot kapjunk — akár paprikaolajak, akár kristályos capsaicin nagyban előállításához.

A hosszú, kerülővel járó út végére értünk, tehát summázhatjuk, hogy a capsaicin-készítmények gyártására a Délalföldi Mezőgazdasági Kísérleti Intézetben már rég felkészültek — mind a kivonási eljárások kidolgozásával, mind a megfelelő nyersanyag biztosításával.

Simon István

Gyermekek és női hócipő-újdonságok

Svédországból jelentős mennyiségű gyermek- és női hócipőt és csizmát vásárolt kereskedelmünk. A gyermek-lábbeliek máris fogalomba kerültek, fehér, piros és barna színben kaphatók. Napokon belül megérkeznek a női cipők és csizmák is. Körülbelül 20 000 pár van úton, a fekete színűn kívül szürke és barna is lesz a szállítmányban.

A II. kerületi tanács intézkedése a járdák rongálásának megakadályozására

A város különböző részéről érkeztek panaszok, hogy a teherrel megrakodott kocsik felhajtanak a járdákra, úgy rakodnak. Ezzel nemcsak a forgalmat akadályozzák, hanem tönkreteszik az aszfaltozást is. A vékony aszfalt réteg alatt ugyancsak nem vastag beton is összedrezezik.

A II. kerületben a legutóbbi tanácsülésen több bejelentés hangzott el. Beszámoltak arról, hogy több frissen elkészült téglajárdán hosszán végighajtott a lelkiismeretlen kocsi. A felszólá-

lók követelték, hogy a tanács fizettesse meg az így okozott károkat. Az elhangzott javaslatoknak megfelelően most a II. kerületi tanács végrehajtó bizottsága átir a két legjobban érintett vállalat: a Sütőipari Vállalat, meg az Élelmiszerkiskereskedelmi Vállalat igazgatóinak. Felhívja őket, figyelmeztessék a szállítómunkásaikat a szabályok betartására, mert ellenkező esetben kénytelen lesz megfizetni a kerület járdáin előállott rongálódásokat, amelyeket a teherrel telt kocsi okoztak.

NB III-AS CSAPATAINK

A vártnál jobban szerepelt a Szegedi Spartacus-Vasas

Tizenkilenc ponttal a negyedik helyen végzett a labdarúgó Nemzeti Bajnokság III. osztályában a Szegedi Spartacus-Vasas csapata. A bajnokság megindulása előtt kevesen számítottak arra, hogy a szövetséget együttese ilyen előkelő helyezéssel zárja az őszi idényt, s mégis bizonyos elégedetlenség maradt a Spartacus-Vasas őszi szereplése után az együttes szurkolóiban.

Ennek oka pedig semmi másban, mint abban keresendő, hogy

a Szegedi Spartacus-Vasas csapata nem nyújtott egyenletes teljesítményt az idényben,

kitűnő szereplések után egészen gyenge teljesítmények következtek, amiket nehéz megérteni, de még nehezebb feladatra vállalkozni akkor, ha meg akarunk magyarázni. Kétségtelen, hogy

a csapatnak számos nehézséggel kellett megküzdenie az idény folyamán,

sérülések, betegség stb. következtében gyakran kellett felforgatni az összeállítást. Persze erre joggal mondhatja bárki, hogy ez nem csupán a Spartacus-Vasas nehézsége volt, ezekkel valamennyi csapatnak meg kell küzdenie kisebb-nagyobb mértékben.

Egyesek azt mondták, anyagi háttere lehet a kieséseknek, ez az ok azonban még kevésbé nyugtatta meg a szurkolókat, hiszen az NB III-ban az anyagi nehézségeknek nem kell szükségképpen befolyásolniuk a játékosok teljesítményét.

Egy dolog azonban kétségtelenül megállapítható volt a mérkőzéseken, s úgy éreztük ebben kell keresni az igazi okot:

a játékosokat nem minden esetben fűtötte kellő lelkesedés,

nem mindig küzdöttek teljes erőbedobással a győzelemért. Előfordult az is, hogy lebecsülték az ellenfél képességeit, s ennek eredményeképpen következett be a kiskilás. Ennek tipikus esete volt az utolsó mérkőzés, amikor is Szegeden, saját pályáján veszítette el a csapat mindkét pontot a Hódmezővásá-

helyi Dózsa-Honvéd talán kisebb képességű, de rendkívül lelkes együttese ellen.

Nem szeretnénk azonban az elégedetlenkedők táborába állni, hiszen mint cikkünk címeiben is jeleztük, a Szegedi Spartacus-Vasas negyedik helyezését a vártnál jobb eredménynek tartjuk. Inkább

azt szeretnénk, ha az egyenlítő vezetői most, a piHENÉSI időszakban megkeressék a csapat hullámozó játékosainak és szurkolóinak sok sikert a tavaszi idény, majd a finis kétségtelenül izgalmasnak ígérkező mérkőzéseire.

S végezetül csupán annyit: ha a játékosok minden mérkőzésen, mellékgondolatoktól mentesen, kilencven percen át harcolnak a győzelemért, nem kedvetlenednek el egy-egy kevésbé sikerült szereplés után — ez a siker nem is marad el.

Értekezletet tartott a Labdarúgó Edzők Tanácsa

A Labdarúgó Edzők Tanácsa szombaton délelőtt országos értekezletet tartott. Az egésznapos megbeszélésen a megyei és a budapesti edzőtanács elnökei, valamint az edzők vettek részt. Feltűnő volt, hogy egyetlen egy NB. I-es edző sem jelent meg az értekezleten. Nagy számban csak az NB. II. és az NB. III. egyesületek képviselték magukat edzőikkel. Elsőnek Jelen Gyula, az ET elnöke tartott beszámolót, melyhez sok hozzászólás hangzott el. Így felszólalt többek között Csapka Károly, az Oroszlányi Bányász edzője, aki az ifjúság neveléséről beszélt, Juhász Gyula, a Nógrádmegyei ET elnöke arról szólt, hogy jelenleg sokkal jobb a kapcsolat a budapesti és a vidéki testületek között. Marosi Károly, az ET elnökségi tagja a beszámolót bírálta élesen. Erdemleges hozzászólást tett a következő hozzászólások terén Kolláth Ferenc, a Szolnoki MÁV edzője, Honti György, az MLSZ főtitkára és Varga Jé-

ha egy év múlva a jó képességű Spartacus-Vasast az NB II-ben látnánk viszont.

Mindössze három pont választja el jelenleg az egyenlítő az első helyen álló Kecskeméti TE-től, s ez az előny nem behozhatatlan

akkor, amikor még egy teljes idény áll rendelkezésre a hibák korrigálásához.

Ehhez kívánunk a Spartacus-Vasas vezetőinek, játékosainak és szurkolóinak sok sikert a tavaszi idény, majd a finis kétségtelenül izgalmasnak ígérkező mérkőzéseire.

S végezetül csupán annyit: ha a játékosok minden mérkőzésen, mellékgondolatoktól mentesen, kilencven percen át harcolnak a győzelemért, nem kedvetlenednek el egy-egy kevésbé sikerült szereplés után — ez a siker nem is marad el.

ASZTALITENISZ-
CSAPATAINK
SZEREPLÉSE
BUKARESTBEN

A Román Népköztársaság nemzetközi asztalitenisz-bajnokságának második napján, pénteken — megkezdődtek az egyéni és párosverseny küzdelmei is. A magyar férfi versenyzők derekasan küzdöttek, legyőzték ellenfeleiket és valamennyien tovább jutottak.

A második nap érdeklődéssel várt eseménye a magyar—román női csapatmérkőzés volt, amely a román együttes 3:1 arányú győzelmével végződött. E mérkőzés során Kóczián remek, megérdemelt küzdelemben győzött Rosenau ellen 2:1 arányban.

Vasárnapi sportműsor

RÖPLABDA
A Vegyipari Technikum tornatermében bonyolítják le a területi röplabda terem-bajnokság első fordulóját (főmérkőzések): Szegedi Spartacus-Vasas — Békéscsabai Közlekedés, délelőtt 9 órától, Szegedi AKÖV—Szegedi Jutaaugyár, 10 órától, Szegedi Honvéd—Békéscsabai Közlekedés, 11 órától,

Szegedi Spartacus-Vasas—Szegedi Dózsa, 12 órától.

LABDARÚGÁS
Barátságos labdarúgó-mérkőzés: Szegedi VSE—Szegedi Dózsa, Vasutas-pálya, fél 11-től.
Csongrád megyei Labdarúgó JT évi taggyűlést a Gyufagyár kultúrtermében tartják, délelőtt 9 órai kezdettel.

Berlintől a Szalámigyárig

A Szegedi Szalámigyár galamb-szakosztálya és a Szegedi Vasutasok U-7 postagalamb-szakosztálya január 25-én és 26-én rendezi a posta- és alföldi keringő galambkiállítását és díjkiosztó ünnepségét a Szegedi Szalámigyár kultúrtermében (bejárat a tiszapart felől oldalon). A kiállításon több neves tenyésztő bemutatja legjobb és legszebb galambjait. A kiállításon bemutatásra kerülő galambok leg-
többje a múlt évben

18—20 ezer kilométer utat tett meg és többen közülük első helyezéseket és délkeleti bajnokságot nyertek.
A postagalambokkal egyenrangúak a most kitenyésztés alatt álló alföldi keringő galambok, amelyek 4—5 óra hosszat is repülnek. A kiállításon majd kiderül, hogy a bemutatásra kerülő két fajta közül melyik vízi el a pálmát.
A kiállítás január 25-én déli 12 órakor nyílik meg és mindkét napon este nyolc óráig lesz nyitva.